
Orientació sistèmica. El cas de l'Adrià o la història de com les noves tecnologies van raptar l'Equip Família i de com aquest va aconseguir escapar-se

---

PID_00247973

Meritxell Pacheco Pérez

Temps mínim de dedicació recomanat: 2 hores

Índex

Introducció	5
1. Context de desenvolupament del cas	7
2. Etapa evolutiva	9
3. Informació procedent del contacte inicial	11
4. Elaboració de les primeres hipòtesis	13
5. Descripció detallada de la intervenció	16
5.1. Primera sessió (parens)	16
5.2. Segona sessió (familiar)	21
5.3. Tercera sessió (familiar)	24
5.4. Quarta i última sessió (familiar)	26
Bibliografia	27

Introducció

Els objectius d'aquest material són tres: il·lustrar el treball en equip en teràpia familiar sistèmica, il·lustrar el procés de construcció d'hipòtesis circulars en teràpia familiar sistèmica, i il·lustrar estratègies d'intervenció en teràpia familiar sistèmica.

1. Context de desenvolupament del cas

El procés terapèutic es desenvolupa a Barcelona, en un centre de psicoteràpia privat. És interessant descriure el procediment que vam seguir l'**equip de terapeutes** del centre, des del primer contacte telefònic amb el client fins a l'inici de la teràpia i el seu desenvolupament. Pel que fa a la planificació de l'inici, el procediment de l'equip correspon al que va ser formulat per l'equip de l'escola de Milà en el seu últim treball conjunt (Selvini Palazzoli, Boscolo, Cecchin i Prata, 1980). És a dir, en el contacte inicial (habitualment telefònic) per efectuar la demanda de teràpia, la persona de l'equip que recull la demanda ho fa mitjançant una fitxa telefònica dissenyada expressament. Mitjançant aquesta fitxa es recull informació bàsica sobre el derivant i la família, incloent-hi el genograma, la qual cosa permet formular una hipòtesi circular inicial sobre la funció que pugui estar complint el símptoma del **pacient identificat (PI) en la família**. A continuació, l'equip de terapeutes es reuneix, fa una anàlisi detallada de la informació procedent de la fitxa telefònica, i elabora una **hipòtesi circular inicial** que es validarà o s'invalidarà en les sessions de teràpia.

Pel que fa al desenvolupament de les sessions, ens agradaria poder seguir, en part, l'estructura que proposa l'equip de Milà, però les característiques físiques de l'espai en què treballem actualment no ens permeten posar-hi un mirall unidireccional ni utilitzar un circuit tancat de televisió. La nostra experiència, per tant, podrà ser útil per a les persones que tampoc no puguin disposar d'aquests elements. Com veureu, es pot treballar des d'una òptica sistèmica i integrar la visió de l'equip tot i que la majoria dels seus membres no presenciïn la sessió. D'altra banda, quan en un altre context sí que treballem amb mirall unidireccional, ens allunyem dels models que consideren el terapeuta com a portaveu de l'equip, en igualtat de responsabilitat. Segons el nostre parer, tot i que **valorem l'equip terapèutic i la responsabilitat del cas és de tots**, els terapeutes que treballen en la sessió amb la família són els que acaben veient com cal implementar les decisions preses conjuntament i, per tant, són els que disposen d'un ampli marge d'improvisació. D'acord amb Beyebach (2010, pàg. 111): «La propia conversación con los clientes constituye la principal herramienta de cambio, más allá de la intervención final que el equipo pueda diseñar».

En el contacte telefònic inicial amb la família els **informem del procediment de desenvolupament de les sessions**: les sessions duren aproximadament noranta minuts i solen ser de periodicitat quinzenal. Treballem en equip. Això vol dir que habitualment dos terapeutes de l'equip duem a terme les sessions amb ells i, després de cada sessió, en la reunió setmanal, els terapeutes treballem amb la resta de l'equip el que ha passat durant la sessió i preparem la següent.

Durant el desenvolupament de les sessions també està molt present el treball en equip. Per començar la sessió inicial, el terapeuta i el coterapeuta ens presentem i informem que uns minuts abans de finalitzar la sessió farem una pausa per poder comentar entre nosaltres el que ha passat i donar-los un missatge de tornada, una prescripció o un suggeriment de tasca per fer a casa. A més, tampoc és estrany que en algun moment de la sessió el terapeuta i el coterapeuta conversin breument sobre el que està passant i sobre el que cal fer a continuació, o mostrin, cordialment, discrepàncies entre ells i demanin a la família que es posicionin: és una manera d'ajudar-los a veure que hi ha diferents maneres d'entendre el que els passa. En els casos en què no hi ha coterapeuta, és a dir, quan només hi ha un terapeuta, aquest planteja igualment que farà una petita pausa abans de finalitzar la sessió per poder pensar una mica sobre tot el que ha passat.

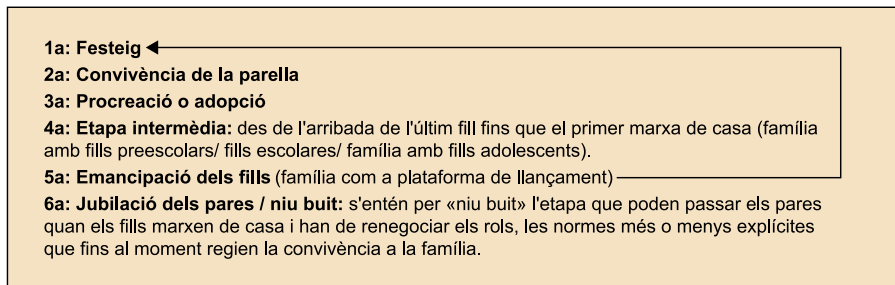
A la reunió amb l'equip que es fa posteriorment a la primera sessió **validem o invalidem la hipòtesi inicial i preparem un escrit de l'equip que es presenta a la família i li ofereix un missatge**. Habitualment el missatge que presentem després de la primera sessió sol ser un missatge de felicitació o de reconeixement a cada membre de la família (per la implicació en la sessió, per l'obstinació que han posat per intentar resoldre les seves dificultats, perquè s'han comunicat molt clarament, etc.). En aquesta sessió o posteriors també és freqüent que l'equip escrigui cartes o contes a tots o algun membre de la família, amb l'objectiu de modificar patrons d'interacció que s'estan revelant com disfuncionals.

2. Etapa evolutiva

La família Urgel consta de quatre membres: la mare (Marisol, 43 anys), el pare (Pedro, 44 anys) i els seus fills (Adrià, 11 anys, i Natàlia, 9 anys). Per qüestionar-nos el sentit que té el problema en el context de la transició evolutiva en què es troba el sistema familiar en el moment en què s'efectua la demanda terapèutica, primer hem de considerar les **fases del cicle vital familiar (CVF)** (vegeu la figura 1), assumint que, evidentment, no totes les famílies passen per totes les fases (per exemple, hi ha famílies que no tenen fills, o famílies en què els fills no arriben a emancipar-se mai). En l'evolució normal del CVF, amb el pas d'una etapa a una altra, les famílies pateixen petites crisis de desenvolupament i, quan les superen, passen a un altre nivell de coneixement i de funcionament. Són crisis normals i previsibles però és habitual que les famílies s'hi resistixin i intentin evitar-les, en lloc de definir-les, negociar-les i adaptar-s'hi (López, 2015); és llavors quan sorgeixen els problemes. Ja que el cas que presentem correspon a una configuració clàssica de família, el model que sintetitzem a la figura 1 és una síntesi de diferents models clàssics de CVF, tot i que trobareu publicades altres propostes per a la diversitat de configuracions familiars que existeixen en l'actualitat.

Figura 1. Fases del cicle vital familiar

Tal com veurem en el desenvolupament del cas, la família Urgel se situa a l'**etapa intermèdia del CVF**, amb els fills en edat escolar. És una època en la qual els pares sovint se senten «a prova», ja que la societat és testimoni de l'eficiència dels processos de criança i socialització de la família. Els pares han d'aprendre a tolerar l'organització i el desenvolupament del sistema escolar, que cada vegada té un paper més rellevant a la vida dels seus fills, i no és estrany que a vegades puguin sentir-se qüestionats en el seu rol de pares. També han d'encoratjar els èxits educatius dels seus fills, donar-los suport, ajudar-los a organitzar-se per estudiar, estar atents a les seves dificultats escolars, ja siguin d'àmbit acadèmic o social, encara que potser els pares estiguin mirant de trobar temps i energia per progressar en la seva pròpia carrera professional.

Bibliografia recomanada

Podeu consultar com influeixen en la vivència del CVF les diferents configuracions actuals de família, segons diferents variables (divorci, gènere, monoparentalitat, homoparentalitat, situació econòmica, diferències culturals, etc.).

López, M. (2015). El ciclo vital familiar. A: A. Moreno (comp.) *Manual de terapia sistèmica: Principios y herramientas de intervención* (1a. edició publicada l'any 2014, 63-97). Bilbao: Desclée De Brouwer.

D'altra banda, amb l'increment de les relacions socials dels fills, de les seves activitats extraescolars, del seu propi món com a nen, els pares també han d'aprendre a tolerar la progressiva separació dels seus fills de la llar i el fet que, entrant en contacte amb altres models familiars, puguin qüestionar el seu propi món. A més, és possible que els pares dels pares comencin a tenir problemes de salut i també necessitin afecte i atenció. I, amb tot això, el subsistema conjugal també hi és, i cal mimar-lo per evitar el risc que es perdi entre tanta logística familiar i tanta preponderància del rol parental.

A l'apartat següent descriurem la informació obtinguda en el primer contacte (telefònic) amb la família Urgel i quina va ser la primera hipòtesi circular que vam elaborar sobre el cas.

3. Informació procedent del contacte inicial

Consulta telefònica amb el pare, derivat per una antiga clienta nostra. Com hem vist, la família Urgel consta de quatre membres: la mare (Marisol, 43 anys), el pare (Pedro, 44 anys) i els seus fills biològics, l'Adrià, d'11 anys i la Natàlia, de 9. Tots dos pares són advocats i, de fet, es van conèixer quan estudiaven. El pare treballa per una gran empresa multinacional, però considera que els seus horaris són ajustats; cada dia al matí pot acompanyar els seus fills a l'escola, i a la tarda arriba a casa entre les 19 i les 20 h. La mare té el seu propi despatx laboralista amb una sòcia, i des de fa un parell d'anys no treballa a les tardes. Va prendre aquesta decisió fa un parell d'anys, quan va veure que l'exigència acadèmica dels seus fills augmentava, i va pensar que la família es beneficiaria si ella es podia dedicar a ajudar els seus fills a les tardes. Ara la Natàlia cursa 3r. de primària i, l'Adrià, 6è.

La relació de la família Urgel amb la seva extensa família és molt satisfactòria. Es veuen gairebé cada cap de setmana i comparteixen problemes i alegries. La Marisol té dues germanes i cadascuna té dos fills d'edats similars a les dels seus; la Marisol és la germana mitjana. En Pedro té un germà més petit que té una filla de sis anys. Els pares de la Marisol i els d'en Pedro gaudeixen de bona salut, tot i que amb les xacres pròpies de l'edat. Viuen a Barcelona, en un barri acomodat, amb abundants serveis i zones de passeig. Quan li preguntem el motiu de demanda, el pare comenta:

El cas de l'Adrià

«Truquem per l'Adrià; pensem que necessita teràpia perquè s'ha tornat molt agressiu amb mi i amb la meva dona, i a més està caient en el fracàs escolar. Va créixer de cop; li va canviar la veu i li va sortir el pèl de cop i volta i es va posar així; ens va agafar desprevinguts. Amb la seva germana no es porta malament, però pensem que li té enveja perquè ella és una estudiant brillant. L'Adrià ens crida i de vegades ens pega, sobretot quan li limitem l'ús del mòbil, però no podem deixar que el faci servir com vulgui, perquè en aquesta avaluació ha suspès set assignatures. Només vol estar amb el mòbil o amb l'ordinador, o connectat a Instagram o jugant al *Clash Royale*. Sempre havia estat un estudiant correcte, tot i que amb dificultats per concentrar-se, i des que va començar a tontejar amb una nena de classe i ella no li va fer cas, va començar a anar malament; això va ser a finals del curs passat. Ara ens sembla que va amb una altra noia que és una mica problemàtica. Abans de venir aquí, el curs passat, el vam portar a un altre centre per descartar algun trastorn d'aprenentatge, i l'hem descartat. La meva dona i jo no sabem què més fer, estem completament abatuts i frustrats, no podem més. Ella intenta ajudar-lo amb els estudis però ell es posa molt agressiu».

Quan li preguntem per les solucions que han intentat fins al moment, comenta: «El que estem fent és treure-li el mòbil, o bloquejar-li els dispositius si es porta malament o si no ha fet els deures. Sembla que el mòbil és l'únic que li importa, però llavors és quan es posa més agressiu. Se'ns acaben les estratègies i arran d'això hi ha molta tensió a casa».

Li comentem al senyor Urgel que ens agradaria que vingués tota la família, ja que sembla que la situació els està afectant a tots. Es mostra reticent i argumenta que creu que no podrà convèncer el seu fill. Prefereix venir primer ell amb la seva dona i que els ajudem a trobar la manera d'implicar l'Adrià a la teràpia. Hi accedim i citem els pares.

4. Elaboració de les primeres hipòtesis

Per a la formulació d'hipòtesis sobre el cas, ens basem en el **model POETICS de conceptualització sistèmica** (Green, 1988). Mitjançant aquest procediment es pretén donar resposta a la pregunta següent: per què el problema no s'ha solucionat? Què el manté? La sigla POETICS correspon, en anglès, a les àrees que s'exploren des d'aquesta forma de conceptualització. A la taula 1 incloem, a la columna de l'esquerra, les preguntes que ens fem per respondre a cadascuna de les àrees que contempla el model POETICS. A la columna de la dreta aportem, a partir de les dades del cas que coneixem fins al moment, algunes possibles respostes a les preguntes que planteja el model. Aquestes possibles respostes constituïran les hipòtesis que validarem o invalidarem durant el procés terapèutic. Recordem que, de moment, les hipòtesis les construïm amb l'equip únicament a partir de la informació que ha donat el pare en la conversa telefònica inicial.

Taula 1. POETICS: construcció d'hipòtesis per a la família Urgel

POETICS	
<p>P (Problem): definició del problema.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Quin és el problema (o problemes) en termes específics? - Quina és la meta (o metes) de la teràpia? 	<ul style="list-style-type: none"> - Segons el pare, el problema és el comportament agressiu del seu fill, el risc de fracàs escolar a causa de l'abús de les noves tecnologies (NT) i la tensió que tots viuen a casa a conseqüència d'això. - Meta: que el fill aprovi totes les assignatures i que deixi de comportar-se agressivament.
<p>O (Organization): context organitzacional en el qual apareix.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Genograma del sistema familiar. - Relació amb altres sistemes rellevants per al problema (derivació). 	<ul style="list-style-type: none"> - Genograma descrit a l'apartat «Informació procedent del contacte inicial». - Pel que fa a altres sistemes implicats, de moment només podem pensar en l'escola. Quan els coneguem preguntarem pel tipus d'escola (grau d'exigència, ideologia, abús de les NT, etc.) i considerarem la possibilitat de mantenir una entrevista telefònica amb el tutor/a.
<p>E (Explanation): explicació o teoria sobre el problema.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Atribucions i sistema de creences. 	<ul style="list-style-type: none"> - La teoria del pare, d'una banda, és evolutiva: «Va créixer de cop; li va canviar la veu i li va sortir el pèl de cop i volta i es va posar així». - Teoria sobre el desajust emocional de l'Adrià a partir de l'inici de la relació amb les noies, especialment amb una noia «problemàtica». - Teoria de l'abús de les NT. - Teoria de la poca competència parental: «Ens va agafar desprevinguts», «la meva dona i jo no sabem què més fer, estem completament abatuts i frustrats, no podem més».
<p>T (Time): fase del cicle vital.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Quin sentit té el problema en el context de la transició evolutiva en què es troba el sistema? 	<p>Etapa intermèdia del CVF, amb els fills en edat escolar. Els pares poden sentir-se «a prova», ja que la societat és testimoni de l'eficiència dels processos de criança i socialització de la família. Possiblement el sentiment de fracàs dels pares sorgeix perquè senten que no estan superant aquesta prova.</p>

POETICS	
<p>I (Interactions): patró interaccional en què se situa el problema.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Antecedents i conseqüències en visió circular (qui fa què, quan i després de què). - Solucions intentades. 	<ul style="list-style-type: none"> - El pare li treu l'accés a les NT, la mare li controla els deures. - L'Adrià els agrideix i no estudia. La Natàlia s'aïlla? - Les principals solucions intentades, retirada d'accés a les NT i control dels deures sembla que són ineficaços, ja que contribueixen a perpetuar, i fins i tot a incrementar, el problema.
<p>C (Coalitions): aliances i coalicions.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tipus de límits entre subsistemes (clars/rígid/difusos). 	<ul style="list-style-type: none"> - Pel que ha comentat el pare, sembla que hi ha una aliança entre ell i la seva dona que l'Adrià pot estar percebent com una coalició contra ell. - El subsistema fraternal sembla debilitat, amb escassa connexió entre tots dos germans. - De moment no hi ha motiu per pensar que els límits no siguin clars. - No està clara la jerarquia; sembla que hi ha una lluita, entre pare i fill, per l'exercici del poder. El pare intenta exercir-lo mitjançant les restriccions d'NT, i el fill s'hi revela amb el seu comportament agressiu.
<p>S (Systemic Function): funció sistèmica.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Quins efectes positius, protectors o estabilitzadors té l'existència del problema per al sistema? - Quines dificultats podrien aparèixer si desapareix el problema? 	<ul style="list-style-type: none"> - L'Adrià apareix com a símptoma de les dificultats del subsistema parental per adaptar-se i renegociar els canvis necessaris per a la progressiva autonomia del subsistema filial. Funció sistèmica (FS): impulsar el sistema a adaptar-se als canvis (renegociar normes i rols). Si desaparegués sobtadament el símptoma, la família seguiria sense superar l'etapa anterior, i això dificultaria molt la progressiva autonomia dels fills. - Una altra possibilitat és que l'Adrià estigui actuant com a boc expiatori de dificultats conjugals. FS: mantenir unida la família. De moment no tenim prou informació per considerar fermament aquesta hipòtesi.

Segons el que s'ha comentat, l'equip es reuneix i plantegem les hipòtesis relacionals sistèmiques següents, proposant objectius concrets per a cadascuna:

- 1) Hipòtesi acceptada per tot l'equip: les solucions intentades pels pares (retirada de les NT i control dels deures) perpetuen el problema i l'agreugen. **Objectiu: han de deixar d'aplicar-les (buscar-ne d'altres o no fer res).**
- 2) L'Adrià apareix com a símptoma/rebel·lió davant la rigidesa del subsistema parental per adaptar-se i renegociar els canvis necessaris per a la progressiva autonomia del subsistema filial. En aquesta rebel·lió té sentit la lluita entre pare i fill per l'exercici del poder. Aquesta hipòtesi apareix amb força a l'equip, ja que hi ha una expressió del pare sobre el seu fill que parla per si sola: «Va créixer de cop; li va canviar la veu i li va sortir el pèl de cop i volta i es va posar així; ens va agafar desprevinguts». Potser a la Marisol i el Pedro la preadolescència els va agafar desprevinguts. **Objectiu: que els pares acceptin que els fills s'estan fent grans i que necessiten anar augmentant la seva autonomia.**
- 3) L'Adrià és el boc expiatori de les dificultats conjugals. Aquesta última hipòtesi té poc suport a l'equip, ja que el pare durant la trucada no va dir res que pogués fer pensar en dificultats conjugals. Però és una possibilitat,

així que a l'entrevista amb els pares explorarem l'àrea conjugal. **Objectiu: revisar la qualitat de la relació de parella.**

Amb l'equip vam acordar explorar aquestes àrees en les sessions següents:

- Qualitat de la relació conjugal.
- Com està vivint la situació la Natàlia? En quina posició se situa ella? Se sent sola, tenint en compte que sembla que tots tenen problemes menys ella?
- Està debilitat el subsistema fratern?
- Fins a quin punt són rígids els límits? Pares i fills parlen de les emocions i es donen suport quan és necessari o els pares només exerceixen un suport funcional i de control?
- El pare transmet molta negativitat i desesperança. Fins a quin punt la família està dominada per una narrativa saturada de problemes?

5. Descripció detallada de la intervenció

En aquest apartat presentem la síntesi de la intervenció que es du a terme amb la família Urgel. A continuació presentem una síntesi de la primera sessió, efectuada amb els pares, en la qual es dona el primer contrast d'hipòtesis. Després exposarem l'ús de la pregunta miracle (Shazer, 1991) a la segona sessió amb tota la família. A la tercera sessió il·lustrarem l'ús de la conversa externalitzadora. Sobre l'última sessió, la quarta, descriurem breument les millores viscudes per la família i com es va dur a terme la prevenció de recaigudes i es va ritualitzar l'èxit de la família.

5.1. Primera sessió (pares)

La Marisol i en Pedro arriben puntuals i motivats per començar a treballar. Les terapeutes ens presentem i els expliquem el nostre format de treball. Se'ls veu esgotats i desesperançats, però molt receptius i sol·lícits. Comencem explorant el seu genograma amb deteniment i la història de la família d'origen de tots dos. Provenen de famílies unides i van tenir infàncies felices. També a tots dos els van educar en el valor de l'esforç i l'autoexigència.¹

⁽¹⁾ Si, tal com sembla, tenen integrat aquest significat familiar, està clar que la percepció del seu fill com «no esforçat» està atentant contra un constructe familiar nuclear.

D'altra banda, en Pedro descriu el seu pare com «un home bo però que perdia els nervis amb facilitat i a qui de tant en tant se li anava la mà; era molt fàcil de decebre i s'enfadava». Quan ho explica ho minimitza, i mitjançant l'argument «eren altres temps» disculpa l'actitud del pare. En Pedro és el germà gran i sempre ha exercit com a tal a la família: el responsable, el protector amb el seu germà. La Marisol diu que ve d'una família molt lluitadora i empenedora. Els seus orígens són humils i tot el que han anat assolint ha estat a base d'esforç i constància. És la germana mitjana i comenta que a la seva família sempre l'han posicionat com la que té les coses clares i lluita per això; com la forta, qui millor sap com ajudar la resta quan cal.

Pel que fa a la relació de parella, comenten que estan junts des que es van conèixer a la facultat, i que des de llavors han seguit el camí «natural» (festeig, casament, fills...). Comenten que es porten molt bé, són molt còmplices i gaudeixen amb les mateixes aficions, especialment els viatges. Quan li preguntem pel seu moment actual com a parella, en tots els sentits, ella respon:

Marisol

«Estem molt bé, millor que mai. És gairebé com un segon enamorament. Oi que sí?», diu mirant el seu marit.

Ell respon amb un «sí»; però ens crida l'atenció la diferència entre el que diu (aquest «sí» a nivell digital) i el que mostra a nivell analògic: una expressió seriosa i estranyat davant l'afirmació de la seva dona.²

Pel que fa a la història de la família que han creat, ens expliquen amb detall que sempre havien estat orgullosos de la seva evolució com a família, que sempre hi havia hagut bon ambient i que es divertien junts. El pare explica amb orgull i alhora amb nostàlgia:

Pedro

«El millor eren els viatges d'estiu... Recordes el d'Itàlia en caravana? –diu a la seva dona, que fa que sí amb el cap–. Va ser preciós, fa dos estius, vam estar tres setmanes de ruta, dormíem a la caravana i portàvem les bicis.³ També vam fer alguna escalada. Ara quan ho penso... Els nens eren petits però van resistir molt bé. I quan es cansaven els deia: «Vinga, Equip Família⁴! Ho aconseguirem!, i ho aconseguíem. I ajudaven a organitzar-ho tot quan arribàvem al càmping –afegeix amb ironia–. Igual que ara...»

Marisol

«A veure què fem aquest estiu, tal com estan les coses. I aquest pont que ve ara, no ho sé... Pensàvem sortir uns dies, però no és moment de premis, a més l'Adrià ha d'estudiar. És que tal com està tot...»

Terapeuta 1

«Expliqueu-nos, com estan les coses? Vam parlar una mica amb en Pedro, per telèfon... Parlem-ne una mica més. Què està passant? I quines en poden ser les causes?»

Marisol

«Bé, doncs hem vingut per l'Adrià. Es posa tan agressiu que de vegades ens fa por. Se'ns ajunta tot: el fracàs escolar, aquests set suspensos!, que està enganxadíssim⁵ al mòbil i al Clash Royale... súper enganxat.⁶ I després, bé... Va començar a fer el canvi de cop, i jo crec que fins i tot ell mateix va al·lucinar. Jo el veig com descol·locat. I com que està tan enganxat a les noves tecnologies, es dispersa i se separa de la resta, menys dels seus amics, és clar, que es connecten amb ell.»

Terapeuta 2

«Es connecta gaire hores?»

⁽²⁾Bé... Podria ser una situació a favor de la hipòtesi 3 (l'Adrià com a boc expiatori de dificultats conjugals)? De moment deixem aquesta hipòtesi pendent de contrastar, ja que la mare s'ha esforçat per fer-nos saber com estan. És probable que sigui així.

⁽³⁾Família que escala, que s'esforça davant les dificultats... Anotem aquesta idea, perquè segur que la farem servir.

⁽⁴⁾Aquesta metàfora ens agrada, també la farem servir. Hem de recuperar l'Equip Família.

⁽⁵⁾Valorarem si estem parlant d'addicció.

⁽⁶⁾A favor de la hipòtesi 2.

Pedro

«Doncs si no li tingués el telèfon controlat s'hi estaria tot el dia. De fet, li he posat una aplicació en tots els dispositius amb la qual puc connectar-lo i desconnectar-lo remotament quan considero.»

Terapeuta 2

«Vaja, això deu molestar-lo!»

Pedro

«No ho suporta, és l'única manera que tenim de controlar-lo.⁷ També és el que el fa posar més nerviós. Però no tinc cap altre remei. A l'escola ens fan comprar-los els ordinadors per al cole però no els posen cap aplicació de control. El semestre passat vam veure que s'havia baixat les aplicacions dels jocs i que havia estat jugant a classe. Pots imaginar com ens vam posar! No tenen edat de poder controlar per si mateixos a què es connecten ni quan. Vam parlar amb la professora i està d'acord amb nosaltres que encara els queda una mica gran el tema de les NT. I així estem les famílies...»

⁽⁷⁾A favor de la hipòtesi 1.

Marisol

«Bé, l'Adrià s'enfada pel control del seu pare,⁸ i també quan li pregunto pels deures i intento ajudar-lo. Em diu que el deixi fer, però és el que vaig intentar l'avaluació passada, i mira el resultat. I després hi ha... bé... a veure,⁹ l'Adrià ha viscut agressivitat a casa. Al seu pare sempre li ha costat mantenir els nervis a ratlla amb ell. No perquè li pegués, sinó perquè quan l'Adrià era petit, si no feia cas en Pedro l'escribava o li tirava per terra el que es negués a recollir. Jo crec que això ho porta... I ara també està tens amb l'Adrià. A la mínima que li cau alguna cosa, per exemple, ja li cau un crit». En Pedro fa que sí amb al cap tot moix.

⁽⁸⁾A favor de la hipòtesi 1.

⁽⁹⁾En Pedro està repetint amb el seu fill un patró relacional similar al del seu pare amb ell?

Terapeuta 1

«Està clar que la situació està molt tensa, a la mínima poden saltar espurnes. I ens ha quedat clar què esteu intentant fer vosaltres dos per resoldre-ho.¹⁰ Què penseu que intenta fer l'Adrià per resoldre les coses?¹¹ I la Natàlia?»

⁽¹⁰⁾Pregunta circular / seqüència d'interacció / present.

⁽¹¹⁾Pregunta circular / seqüència d'interacció / present.

Marisol

«Doncs l'Adrià et diria que està intentant estudiar, però no veiem que sigui així... Sempre està amb el mòbil o connectat al PC. I la Natàlia intenta no donar problemes, fa les seves coses, marxa a jugar a casa d'alguna amigueta...»¹²

⁽¹²⁾El subsistema fratern sembla fràgil. Davant els problemes del seu germà, la Natàlia abandona l'escena.

Terapeuta 1

«Parleu-nos una mica més de la Natàlia,¹³ com actua davant de tot això?»

⁽¹³⁾Pregunta circular / seqüència d'interacció / present.

Marisol

«Bé, a la Natàlia l'afecta tanta tensió. Davant les discussions, es posa nerviosa i se'n va a la seva habitació. La veritat és que ella no ens dona problemes, tot li va bé: les notes, les amistats, l'esport... és una nena... perfecta». Quan diu aquesta última paraula la diu a poc a poc, com esperant la nostra reacció.

Terapeuta 1

«Perfecta.»

Marisol

«Sí, sé que queda malament que ho digui, però li encanta el cole, sempre treu excel·lents, és molt bona amiga, a casa és tranquil·la...»

Terapeuta 1

I com porta l'Adrià tanta perfecció en la seva germana?»¹⁴

(14)Pregunta circular / seqüència d'interacció / present.

Marisol

«Doncs fatal, sovint la busca, però en el fons pensem que li té enveja; que l'afecta la seva autoestima, que la seva germana tingui tanta facilitat per estudiar. A ell no li ha estat fàcil...»

Pedro

«Realment és molt difícil tot... Ja no sabem què fer... I tampoc sabem com obligar l'Adrià a venir.»

Seguim la sessió ampliant cadascun d'aquests temes i els que havíem parlat per telèfon. Fem la pausa per comentar entre les terapeutes. A la tornada els donem el missatge següent:

Terapeuta 1 i terapeuta 2

«Veiem que l'Equip Família està en crisi.¹⁵ No és només l'Adrià. Les noves tecnologies¹⁶ han raptat l'Equip Família i en el seu lloc han deixat el mal rotllo, la tensió i, sobretot, la desesperança.¹⁷ Veiem que us preocupen molt les notes de l'Adrià, i és normal, però això no és el pitjor;¹⁸ el pitjor és el que les NT estan fent a la vostra família: l'estan raptant. I això està per sobre de la resta. Les NT formen part del que viuen els nois a aquestes edats, el que els ajuda a sentir-se part dels uns dels altres... Difícil equilibri. Vosaltres¹⁹ us heu trobat de sobte en un canvi d'etapa. Tot i que l'Adrià encara no hagi entrat de ple en l'adolescència, va cap allà, i està començant a trobar el seu lloc entre allò que el fa sentir part de les seves amistats i el que el fa sentir part de la seva família. Però això no és fàcil per a cap de vosaltres.²⁰ I sembla que com més us esforceu a aplicar les mateixes solucions, més gran es fa el problema. I d'aquí la desesperança.²¹ Hem de trobar noves solucions, entre tots. Així que a la propera sessió el millor és que vingueu tots quatre.»

(15) Ús de la metàfora de la família. Reenquadrament: la família passa a ser víctima, no hi ha culpables.

(16) Externalització del problema.

(17) Aquí intentem reflectir que la família està vivint dominada per una narrativa saturada de problemes.

(18) Reenquadrament i externalització del problema.

(19) Reenquadrament: crisi del cicle vital familiar.

(20) Aquí estem transmetent la nostra principal hipòtesi de treball.

(21) Reenquadrament: passem de pensar en problemes i en solucions individuals, a pensar en solucions familiars, les de l'Equip Família.

Pedro

«I què fem mentrestant? Li mantenim l'actual horari de bloqueig de mòbil? Com convencem l'Adrià perquè vingui?»

(22) Prescripció simple.

(23) Metàfora. Reenquadrament: la família com a salvadora «rescatadora» de si mateixa.

(24) Aquí intentem fugir de la lluita pel poder. És millor negociar.

Terapeuta 1

«Mentrestant,²² marxeu de vacances aquest pont, com havíeu previst.²³ Cal centrar-se a rescatar la família. L'Adrià, si vol, que es porti material d'estudi, però no pot estar tota la família parализada per les seves notes. La família ha d'agafar aire fresc.»

(25) Aquí situem la Natàlia a l'equip fills. Encara que sigui perfecta també necessita normes.

Terapeuta 2

«Pel que fa als horaris de bloqueig,²⁴ caldrà revisar-los conjuntament amb l'Adrià; cal renegociar normes amb ell.²⁵ I també les que siguin necessàries per a la Natàlia. Renegociar normes, això serà una bona motivació per animar l'Adrià a venir.»

Terapeuta 1

«Primer els dieu que us enviem de vacances, i després que quan vinguin podran prendre part de les decisions que afecten les seves vides. Fins a la sessió familiar l'Adrià segueix amb el seu horari de bloqueig de mòbil... Jo crec que això serà una bona motivació per venir.»

Marisol i Pedro

«Sí, segur que sí.»

Acabem la sessió cordialment, concretem horaris per a la propera i anotem les dades de l'escola per si en algun moment decidim coordinar-nos amb el tutor de l'Adrià. L'Adrià i la Natàlia van a una escola concertada de diverses línies, religiosa i que destaca per tenir un elevat nivell d'exigència.

5.2. Segona sessió (familiar)

Comencem la sessió donant la benvinguda a tota la família, especialment a l'Adrià i la Natàlia, i llegim una carta per presentar l'equip.²⁶

(26) Ús de les NT en benefici de la família: <<https://www.youtube.com/watch?v=vftzeLHLKNE>>.

Carta

Benvolguda família Urgel,

Som el vostre equip de terapeutes. Estem encantats de saludar-vos i col·laborem amb els nostres companys per ajudar en tot el que estigui al nostre abast. En aquesta ocasió, ens agradaria que poguéssiu visionar aquest breu vídeo de YouTube.

Esperem que us sigui d'utilitat. Quedem a la vostra disposició,

L'equip

Vam posar el vídeo a la tauleta i tots van escoltar-lo i van llegir-lo. Al final, el pare mira la mare i diu amb un mig somriure: «Crec que ens demanen paciència». La mare assenteix i comenta que l'emociona veure aquestes tiges de bambú tan i tan llargues...

Dediquem un temps a presentar-nos i que cadascú expliqui la seva idea del que els porta a teràpia. Tots coincideixen que l'ambient a casa és insuportable i coincideixen que les baixes notes de l'Adrià i les discussions amb els pares per les NT són la principal font de malestar, molt especialment des que l'Adrià ha arribat a pegar els seus pares. Durant el pont van marxar de vacances, però hi va haver moltes discussions perquè estaven en un lloc sense connexió.

Terapeuta 1

«Vaja, sense connexió! Això sí que ha posat a prova a l'Equip Família!»

Pedro

«Per cert,²⁷ jo també vull posar un breu vídeo, res... dos minutets...». Agafa el seu telèfon.

(27) Aquesta vegada el pare s'alia amb les NT en benefici de l'Equip Família.

Terapeuta 1 i terapeuta 2

Endavant.

El pare posa un vídeo resum d'imatges de les vacances que ens va comentar a la sessió passada. Veiem l'Equip Família en acció, fent una foguera, pujant pujades empinadíssimes amb bici, enfilant per una rocalla molt complicada, etc. Se'ls veu feliços i units, i així ho comentem entre tots.

Terapeuta

«Suposeu²⁸ que aquesta nit, mentre esteu dormint, ve un follet màgic i els problemes que us han portat aquí es resolten; no com a la vida real a poc a poc i amb l'esforç de tots, sinó de cop i volta, miraculosament. Com que esteu dormint no us adoneu que el follet ha fet la seva màgia. Què notaríeu diferent demà per adonar-vos que aquest miracle s'ha produït?»

(28)Pregunta miracle.

Ajudem a aclarir dubtes i preguntem, un a un: «Com us adonaríeu que s'ha fet la màgia? Ja des de ben aviat, al matí, quines petites coses notaríeu que són diferents?».

Pedro

«Jo m'aixecaria i l'Adrià ja estaria llevat i preparant-se per esmorzar perquè se'n va anar a dormir aviat la nit anterior. Encara no ha posat en marxa el mòbil. La Natàlia també esmorza amb nosaltres (la mare ja és a la feina). La resta del dia avança bé, sense discussions. Em puc concentrar en la feina. Quan arribo a la tarda tot està tranquil i els deures fets. La Marisol està contenta i hi ha bon humor. Si és que no demano més!».

Natàlia

«Jo notaria que algú em fa cas. Hi ha bon humor a casa. Juguem a l'*Uno* en família. El pare i la mare em diuen que el cap de setmana em duran a veure *Ballerina*.»

Adrià

«Em llevo sol, sense que hagin de venir a despertar-me, i puc baixar a esmorzar amb temps. També hi ha el meu pare i la Natàlia. El meu telèfon funciona, la wifi també, la Play és al seu lloc... Ningú ha desconnectat res. Acabo d'esmorzar i encara em queda una estona per poder connectar-me a Instagram. Vaig a l'escola tan tranquil·lament amb el meu amic, amb el qual hi vaig cada dia. La diferència és que avui hi vaig sense mals rotllos. A la tarda, a casa, la meua mare em deixa fer els deures tranquil·lament, no m'insisteix perquè els faci, i jo els faig. Quan acabo tinc temps de jugar una estona al *Clash* abans que arribi el pare tocant els nassos. La Natàlia també em deixa tranquil i aquesta vegada no s'apodera de la *Play*. Finalment, arriba el pare, i aquesta vegada no toca els nassos, em deixa en pau.»

Marisol

«Bé, jo em desperto amb un somriure i amb la sensació d'haver descansat, no em fa mal el cos. Em vesteixo tranquil·la i quan desperto el meu marit, abans d'anar-me'n, em fa un petó de bon dia. A la feina tot bé, com sempre. Quan acabo tinc ganes de tornar a casa, em ve de gust estar amb la meva família. Recullo els nens del cole i, mentre anem cap a casa, m'expliquen les seves coses i riem. Això m'encanta. Em recorda l'Equip Família. Ja a casa, els meus fills m'expliquen les seves coses i després de descansar una mica cada un va a la seva habitació a fer els deures. Ni toquen la *Play*, ni el mòbil ni la tauleta ni res de tot això... Silenci i concentració per a l'estudi. En acabar els dos m'ensenyen el que han fet i els felicito. Al cap d'una estona sento un so que trobava a faltar, el so de la pilota de bàsquet botant. És l'Adrià, que em demana si pot baixar amb els seus amics al carrer a fer unes cistelles. Deixo que hi vagi perquè ja ho té tot fet. La Natàlia es queda amb mi, preparant croquetes per al sopar, i m'explica les seves cosetes. Quan arriba el meu marit ens troba a tots tranquils i contents. Ell arriba somrient i sopem tots junts.»

Terapeuta 2

«Vaja, doncs sembla que no demaneu coses tan diferents! Bé... Per aquí tinc una princesa que demana atenció i a veure si algú pot portar-la ja al cinema, que crec que ja fa temps que ho demana, oi, Natàlia?». La nena fa que sí amb un somriure i els pares també.

Adrià

«Bé, això de "silenci i concentració" i res de mòbil ni *Play* ni res, com que no, eh? Això sí que no. No torneu a treure'm el mòbil! Però quina mania! Ni que fos un dimoni o alguna cosa així! Que si no tinc el mòbil no m'assabento de res! Què voleu, que em quedi sense amics o què? Aquesta setmana el meu pare m'ha estat bloquejant el telèfon quan li ha donat la gana, i sense avisar... Però de què vas, collons? Quan arribis tot estarà tranquil si no m'has estat amargant amb el bloqueig cada vegada que a tu et dona la gana!»

Pedro

«Si no tel bloquejo no fas res, tot el dia jugant... Quan aprovis tot ja veurem què fem.»

Segueix una estona la discussió i iniciem una negociació sobre l'ús de les NT, en la qual vam acabar acordant:

- l'Adrià fa un ús abusiu de les NT i necessita que, de moment, l'ajudin a controlar-se, per la qual cosa de moment seguirà el pare com a administrador dels seus dispositius (també dels de la Natàlia).
- El bloqueig de les NT de l'Adrià es realitzarà sempre a la mateixa hora (de les 22 fins a les 8.30 h), perquè no perdi hores de son, i també de 18 a 20 h perquè pugui fer els deures i el temps sobrant pugui jugar al carrer o el que prefereixi.
- De moment, quan calgui castigar l'Adrià o la Natàlia perquè s'hagin portat malament no serà amb res que tingui a veure amb les NT.

Fem la pausa i tornem amb un missatge:

Terapeuta 1 i terapeuta 2

«Bé,²⁹ hem vist moltes famílies raptades per les noves tecnologies. Famílies unides, felices, alegres i... de sobte... arriba el *Clash Royal* o Instagram o el que estigui de moda i ja, adéu! Se les emporten! Deixen de ser una família per estar cadascú amb el seu mòbil o el que sigui; deixen de mirar-se per mirar els seus telèfons. Però veiem que aquest Equip Família té moltes possibilitats de vèncer, d'alliberar-se d'aquest segresta-famílies! De quedar-se amb la part bona de les NT i deixar els mals rotllos enrere. Avui hem vist l'Equip Família en acció, i ens ha encantat. Sou forts, resistents i tossuts. Així que a per totes. Heu dit tot el que espereu que passi i sabeu com fer que passi. Escolteu bé. Aquesta nit és possible que vagi a casa vostra el follet màgic, així que ja podeu estar ben atents a partir de demà, cada dia, a veure quantes petites porcions de miracle es van realitzant. Preneu-ne bona nota, de cada petita part de miracle que detecteu, i les comentarem el proper dia.»

⁽²⁹⁾Externalització.

5.3. Tercera sessió (familiar)

Rebem la família transmetent suport per part de tot l'equip, i preguntem per les porcions de miracle que han anotat. Tots porten una llista. A la Natàlia la van portar al cinema, ella i el seu germà van estar jugant a l'*Uno*, i també a fer cistelles de bàsquet, han esmorzat diversos matins junts i tranquils, hi ha hagut més bon humor i la mare ha aconseguit, en part, mantenir-se sense controlar els deures del seu fill. Només hi ha hagut un episodi agressiu, i la família en parla com «el dia en què l'Adrià gairebé ho envia tot a pastar fang.» Els preguntem què va passar aquell dia:

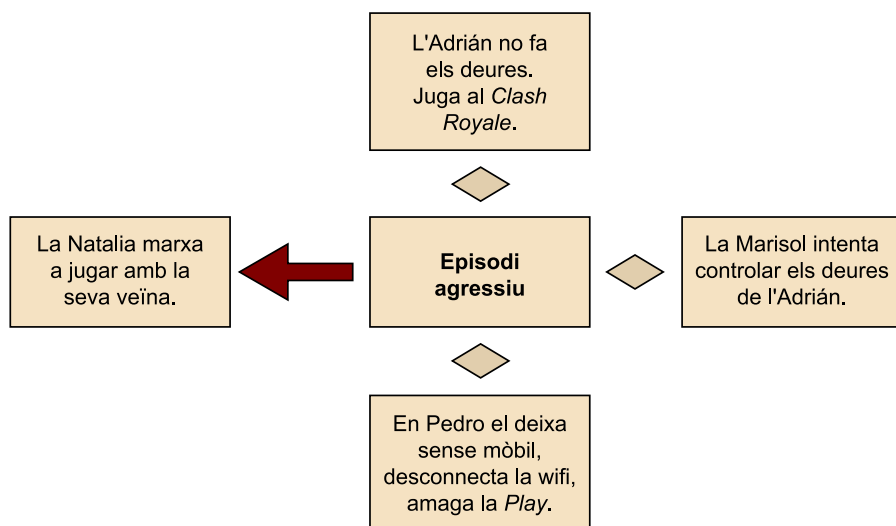
Terapeuta 1

«El dia³⁰ en què l'Adrià gairebé ho envia tot a pastar fang, com dieu, què havia fet mare, pare o Natàlia perquè ell es posés així, o què va fer després? Com va contribuir el mateix Adrià al problema?»

⁽³⁰⁾Pregunta circular / seqüència d'interacció / passat.

Entre tots reconstrueixen el que ha passat, mostrat a la figura 2.

Comentem l'esquema interaccional: la conducta de tots afecta tothom, i l'agressivitat resultant fa fora la Natàlia de casa. Tots veuen clar que, en aquesta situació, en Pedro, la Marisol i l'Adrià no van complir els pactes, i així van deixar colar l'agressivitat, acompanyada de les NT, i «van fer fora» la Natàlia de casa. Poden detectar altres moments del passat en què passava exactament el mateix.

Terapeuta 1

«Crec que el títol d'aquest episodi no hauria de ser "El dia en què l'Adrià gairebé ho envia tot a pastar fang", sinó, més aviat,³¹ "Com l'Equip Família li ho va posar fàcil a l'agressivitat perquè pogués aparèixer i arrasar amb tot al seu aire, usant les NT com a boc expiatori». Aclarim el concepte de boc expiatori.

⁽³¹⁾Externalització. Influència de la família en la vida del problema.

Després d'haver vist que la família havia influït en la tornada del problema, a partir d'aquí, centrem la resta de la sessió a fer just el contrari. Tornem a la llista de petites porcions de miracle, excepcions al problema (*unique outcomes*) i anem veient que tothom pot detectar com cadascú ha contribuït a la solució, és a dir, com cadascú ha posat de la seva part perquè l'Equip Família pugui escapar-se del seu segrestador NT i de l'agressivitat que porta a la família.

Per a la sessió següent, l'única prescripció que donem entre sessions és que ja saben el que han de fer, i al mínim senyal que un detecti que l'agressivitat intenta colar-se facin saltar l'alarma perquè l'Equip Família es reactivi. L'alarma que decideixen és taral·lejar l'inici d'una música que tots coneixen.

5.4. Quarta i última sessió (familiar)

L'Equip Família està en forma i ja estan planificant les vacances següents. L'Adrià ha aconseguit, de moment, aprovar cinc de les set assignatures que tenia suspeses i ja s'ha traçat un pla per poder treure la resta. Juga menys al *Clash Royal* i queda més amb ells per fer unes cistelles.

Durant la resta de la sessió i la següent comentem les millores que va vivint la família i anticipem nous reptes per a l'Equip Família, futurs problemes i possibles solucions. També identifiquem possibles sabotjadors del canvi. És a dir, a la llum dels compromisos que cadascú va adquirir amb la família parlem del que cada un podria fer si volgués empitjorar les coses. La família renova el seu compromís de «no sabotatge» mitjançant el ritual següent: durant la sessió, cada membre de la família escriu a mà en el mateix foli allò que es comprometen a seguir fent per contribuir a millorar la família. Es feliciten pel canvi. Tots signen el paper i se l'emporten per guardar-lo a casa, en un lloc ben segur.

Bibliografia

Referències bibliogràfiques

Beyebach, M. (2010). Técnicas de trabajo en equipo en terapia familiar. A J. Navarro Góngora i M. Beyebach (comp.). *Avances en terapia familiar sistémica*, 109-136. Barcelona: Paidós («Teràpia familiar»). Original publicat el 1995.

Green, R. J. (1988). Impasse and change: A systemic / strategic view of the therapeutic system. *Journal of marital and family therapy*, 14 (4), 383- 395.

López, M. (2015). El ciclo vital familiar. A A. Moreno (comp.), *Manual de terapia sistémica: Principios y herramientas de intervención*, 63- 97. Bilbao: Desclée de Brouwer. (1a. edició publicada el 2014).

Selvini-Palazzoli, M., Boscolo, L., Cecchin, G., i Prata, G. (1980). Hypothesizing, circularity, neutrality: Three guidelines for the conduct of the session. *Family Process*, 19 (1), 7-19.

Shazer de, S. (1991). *Putting difference to work*. Nova York: Norton.

